

„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељу, средом, петком и недељом.

Цена је на годину 12 фор. на по год. 6 фор. на четврт године 3 а. на месец 1 фор. а. вред. а. Аустрију, а за Србију на годину 120 гроша на по год. 60, а на четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Оглас се рачунају по колицини врта, које из гармонта заузимају, и за сваку врту плаћа се увек по 6 нов., за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву, а предплата и оглас администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у кући број 858. код „влатног једногорта.“

Број 82.

У Новоме Саду у петак 17. јула 1870.

Год. V.

У Новом Саду 16. јула.

(3.—) Док свет, стран и наш, грозничавим нестрпљивом очекује вести са бојног поља, док разбира, јесу-ли се сукобили, јесу-ли се већ једанпут потукли, — докле се види оштра борба између Бизмарка и Грамонта, између француског и немачког министра вањских послова. Истина, да то није рат, који се води уз пуцљаву топова и пушака и голим сабљама, али је свакако рат, јер је међусобно нападање већ страшно, и јер један на другога немилеце удара. Овде разумевамо њихову дипломатску борбу, што је пером у ризи са својим новинарским четама један против другог војују. Ал' и није мала шала, око чега се прешару! Ту је питање, ко ће коме доказати, да је крив, што је до тога дошло, јер на кривцу лежи сва тежина одговорности за читаво крвопролиће, што ће се отпочети. Акта се инашају на свет, па се тумаче, разглабају свом снагом дипломатске вештине. Пред повесницима хоће сваки да је чист од греха, хоће сваки да је оправдан латити се убојног оружја; као када ће повесница много разбирати за њихова акта и њихову дипломатску борбу, — као када је ово први пут, да је дипломатија из најгнуснијих и најподлијих узрока потоцима пролевала јудску крв. Нами се чини, да ни најпорији нападају међу њима, да ни највећи разлози њихови неће имати никаквог утицаја на повесницу, што ће рат данас сутра писати дух човечанства; јер рат овега повода, са гледишта династичких па макар и племенских, ако се иде за господарењем над другима, остаје заувек дело, што ће се осудити, дело дипломатије, тог вечитог душмана човечанског. Па зато, ма како се грдили по својим званичним новинама Грамонт француски и Бизмарк немачки министар — ма како називали један другога „лажом“ — неће им испастаи за руком, да заварују јаван дух човечанства, да заварују тог неумитног судију; те да им се попусти гадна дела њихова, и прљаво врло побуда њихових. Јер повод им није: грдан терет робовања, а цел им није: ослобођење испод јарма.

По најновијим вестима већ су војске са обе стране Рајне заузеле свој положај, те сваки час очекују, да се покрве. Наполеона очекују већ у главном стану у Нанси, куда ће довести и свога сина, да се, као што је при опростају свом од законодавног тела, рекао, „да се јоште из малена научи, како ваља послужити земљу своју.“ Краљ Виљем је већ отпутовао у Франкфурт; те тако ће за најкдаће време букнути пламен. До сад се све вести са бојног поља своде на поједине мање окршаје, међу којима се опомине и окршај код Герстајлера, где је пало десет Француза. Острвајера, гуде некако десет се том приликом, да су боље од шаспо-пушака.

Готово све велике и мале силе заузеле су данас већ свој положај, сад искрено или неискрено, то ће се видети, док се бојак отпочне, а особито док се прва победа извојује. Изумимајући Италију, свугде се говори и пише о отројој неутралности. Имаде већ свију и званичних изјава и пријава своје неутралности, које су мање више завјене у дипломатским фразама, из којих је човеку тешко читати искрену реч.

На првом месту је изјава Русије, која обраћа на себе пажњу не само странака, што су у ваваци, него и осталог света и новинарства, јер се од мига руског, од мицања московског још једнако плаше на све стране. Ми смо у прошлом броју саопштили ту изјаву, онако, као што ју је донео „Рег. Андејгер“, а сада ћемо само то да напоменемо, да берлински листови држе, да је извесна алијанција између Пруске и Русије, а Француски се листови опет хвале, да је Русија уз њих и њихову стар. Међутим се „Шестер Лојд“ понаша као да је провидио, шта Русија са својом изјавом намера. „Русија — вели „П. Л.“ — пријављује своју „строгу неутралност“ исто тако, као што је то учинила Австро-Мађарска, Инглеско и Италија, само са том разликом, што су ове државе мање уклауовану изјаву дале. Та већ сама фраза: руски интереси“ врло је јеластична, у толико мање нас може умирити релативна, а се говори о „ратним случајевима“, који су можда кадри да повреду „интересе Русије“; па још кад се томе придода тајанственост израва: „руска

влада је заувек готова, да поврати мир Јевропи.“ Па онда наставља: „Ту нетреба смеодог тумачења, па да се из последњег става могућност активног утицаја од стране Русије изводе.“ — У осталом сасвим је природна овака бојазан, кад жица, која је јавила „акт строге неутралности“ доноси готово у тај исти мах и вест: „да се руске чете од Скјерњевице приближују пруској граници“; и кад има дописника, који поуздано причају, „да су неки Руси смештени у Бреслави.“ — „да нека“ влада, за коју се вели да је пријатељска према Прусцији, наручује у велико топове и тд.

И Австрија је већ пријавила своју строгу неутралност, „много отвореније“ него што је то Русија учинила; из чега се види — вели „П. Л.“ — да се нико не може посумњати у искреност интенције австро-мађарског кабинета. Званичне публикације австријске изјаве јоште нема, али веде, да је извесно, да ће сваки тренут изаћи на свет. „Дрежђански Журнал“ доноси међутим неки нацртај дешше бајстове, где се вели: „Кад нам није испало за руком, да како Јевропи, тако и себи уштедимо тешке потресе, што ће доћи од неизбежног сукоба двоју силних држава, то желимо бар, да ублажимо замашност сукоба. Да постигне ту цел, мора царска влада чувати свој пасивни положај и тиме прописану неутралност своју. Австријска влада мора се одупирати сваком притиску као и сваком неопремишљеном увотвању, као хоће, да остане господар своје судбине и ако неће да буде допота догађаја. Све мере, што ће мо их употребити, прописиваће нам жеља, да у једно доба осигуравамо и мир и интересе јевропских народа.“ Толико о австријској неутралности. Јоште је вредно споменути, како се Андрашији не одриче лична и политична симпатија према Французима — у чему се потпуно слаже са Бајстом и дворском странком, — али се недопушта, да Андрашијева симпатија према Французима може имати другог извора, него да обузда у нечему бар ону наглост, којом се у Циолајтанији агитује за Прусе. О њему се даље поговара, да је он и стина за неутралност, али да бди око тога, да та неутралност не пређе у несмотреност, те да је влада австро-мађ. заувек опремна, ако би је случај какан нагодио, да ступи у обрану австро-мађарских интереса против могуће наклоности па ма које силе, која буде победила, те своју мрежу можда на даље бадила. — Као што „Политици“ из Париза телеграфисаху, „Австрија се труди у Паризу, да потпирује плашчу, да ће Русија упасти у Галицију. Да ли је то истина или се то само подиже, да се тиме преправи и прикрије австријско ступање у акцију, видиће се“.

А кад би баш овакав случај наступио, у коме би по мишљењу Андраши-Бајстовом нужно било устати на ноге лагане, шта мисли наш премије-министар о расположењу у земљи самој? Да ли се осврће на то? Он можда мисли, да је у овој земљи све само слесних грађана, које ће он по својој личној политици, по својим назорима, што их мисли да су „савезајући“ по државу, моћи командовати, куда му је воља? — Добро би било, да се јоште за времена осврне, па ће чути, како се вели: — „Народ троједне краљевине није задовољан; народ краљевине Далмације, Хрватске и Славоније не може бити задовољан“. Тако вели „Зачточник“ у своме чланку: „Рат и наш народ“. А слободно се може ставити питање, јесу-ли други народи у австро-мађарској дуалистичкој држави задовољни, на које се политика господина Андрашија може поуздано ослонити? — „Зар се може од граничара праведно захтевати, да свој живот стави на копку за „Мађарорсаг“, против кога је он пре 22 године војевао? да својом крвљу брани дуализам, који је њему и његовој браћи донео ропство? да помогне утврдити господство немачког и мађарског народа? Граничар је увек и на сваки позив приправан свој живот и иметак жртвовати за права краља и своју свету отачину; али ни гроф Бајот, ни гроф Андраши нису властни од свега захтевати, да брани против непријатеља буди којих, њихову државну систему, у којој је сарањена троједна краљевина, и у којој господује само Немац и Мађар. Јест, господе слава! ми ћемо хладни гледати у сваку спољашњу непогоду,

која ће кров однети с ове наше на неправедном темељу саграђене куће; па ћемо само настојавати, да мирине непокрију наше баштине; За сада нема нам већег непријатеља од наше неправедне и безобирне политике. Таковој се имате и у данашњим околностима надати помоћи од народа троједне краљевине, имонито од храбра граничара, када бојна труба затруби пред вашим вратима. Ако неверујете, а ви кушајте!“ Јасније и мужантовеније се не може човек изјавити. Дао је Бог, те у читавој данашњој австро-мађарској држави имаде много браће сапаненика, те ће се са више страна заорити једно страшно „Memento!“ и грозу Бајсту и грозу Андрашији, те ће ватим искусити, да им њихове дипломатске комбинације ништа, ама ништа невреде, ако нису основане на изразу воље народа што су у овој земљи!

Из Инглеске нечује се ништа особитога, осим, да је сад већ и званично изишла изјава неутралности, која је већ пре неки дан устмено свугде пријављена. У Инглеској, као и у другим земљама је подељена симпатија између Француске и Пруске, само је значајно, да је радеништво у Лондону изјавило своју симпатију према Прусима, док се за Французе заузимају листови и кругови, који су тако рећи у друштвеном погледу банкротовали.

Горе смо рекли, да је свугде пријављена било строга било условна неутралност, изумимајући Италије, а којој се такође вестер пронео глас, да је неутрална. Последње вести међутим потврђују да је у Италији упочето кретање војске, да је изишла заповест од војеног министра, који позива све официре, који су на допусту; једном реч, да се Италија спрема на рат. Узрок је томе тајни уговор између Италије и Француске, у коме се ова обавезује повући своју војску из палине земље Италији зајам израдити под најугоднијим условима, а Италија се обавезује, да ће стојати у оевезивној и дефензивној (нападачкој и обранбеној) алијанцији са Француском. Уговор је тај јоште 7. о. м. дакле на дан ратне изјаве Француске, утврђен. О том кораку талијанске владе, који је по најпоузданијим вестима па већ и по самоме здравоме разуму противан или бар треба да је противан народној вољи, као када је Шуселка у својој „Реформи“ нагађао те је рекао: „Италија се узтеже, она чека, шта ће јој Наполеон понудити; али она своју војску множи позивањем двоју војничких класа. Италијанци морали би политично слепи бити, ако не увиђају, да ће им победоносни Наполеон много гори протектор бити, него што је досад био.“ — Можда ће кретање гарибалдијевих и маџинијевих чета зарана стати на пут такој ненародној политици талијанске владе, те је код куће забавити у корист јединству талијанском.

Законски предлог о уређењу угарских муниципалија.

Ових ће се дана на земаљском сабору у Пешти довршити и специјална расправа законског предлога, који опредељује, како да се устроје угарске муниципалије; ђенерална расправа закључена је још 4. јула. Без сумње је, да је тај предлог набро постати и законом, т. ј. добити краљевску санкцију, само је још неизвесно, кад ће ступити у живот. Влада још има да поднесе предлог о уређењу општина, па тек кад се то усвоји, приступиће се ваља практичном уређењу муниципалија, како је то садање законодавство наредило.

Садање законодавство поставил је себи задаћу, да реформише угарску државу и то по смислу закона од год. 1848. Ти су закони поставили основ њеном напредном развјатку, јер порушише разлику међу племством и поданицима и уведоше равноправност ових грађана, укануше „сталске и родове и заведоше репрезентативну систему, и усљед тога поставише одговорно министарство на место досадњашње дворске канцеларије. Но два најважнија питања у унутарности Угарске, народности и муниципалије, које је требало уредити према тим основним законима и захтевима времена, остадоше да их садање законодавство реши.

Угарска неће имати мира, догод не задовољи народности. Почем је влада изазвала највеће незадовољство међу народима законом о равноправности народа, остало јој беше, да се поправи приликом уређења муниципалија. Јер у

Угарској, у којој живе разни и готово равнобројни народи, стоје та два питања у најтошњој свести. Ако се муниципалије не заокруже по народностима, народи неће бити задовољни, ако се не уведе према захтевима слободе и самоуправе, нестатаће политичне свести и Угарска ће постати играчка у рукама силних, који је окружују.

Но предлог о уређењу муниципалија, који је поднесен сабору, да га усвоји за закон, не само да не задовољава народности него је уопште опасан политичној слободи и самосталности Угарске, опасан је напредовању народа илити развјатку демократских начела, јер на штету ових подиже новчану аристократију. Тим предлогом смера се на то, да се у Угарској уведе централизација. Краљ именује на предлог министра унутрашњи послова велике жупане, који стоје на челу муниципалија и имају власт да изврше све, што средишња власт илити министарство захтева од државе, односно појединих муниципалија. Ако би се званичници противили извршити министарску наредбу, велики жупан има власт да их са званија збади и на њихово место послушније особе постави.

На тај начин престаје разговор о самоуправи муниципалијој. Министарство може, као паук по својој мрежи, у све крајеве државне протурити своју наредбу. Била та наредба незаконита или нецелосходна, министарство ће одговарати само земаљском сабору, пред којим ће ју у најгорем случају изнети као кабинетско питање, те ће му послушна саборска већина поступак одобрити. Истина је, да централизација не мора у свакој држави толико сметати слободи, колико у Угарској. Има држава у којима станује један народ, ако не баш сам, а оно у огромној већини. Ако тај народ одавно има своју државу те су му се већ све установе како у приватном тако и у јавном животу изједначиле, ако се у њему просвета подједнако раширила, ако се политични назови како у средишту тако и по крајевима државним у главном не разликују, онда и нема толике опасности, да грађани уступе политична права онима, које из своје средине пошљу, да их ваступају на земаљском сабору. Ту су муниципалије средства, којима министарство изабрано из већине представништва, извршује државну власт по начелима, која су опште у народу призната. Па и ту се не може сасвим угушати самоуправа, и ако се одузме муниципалијама треба је задржати у појединим општинама.

По Угарска је таква држава, у којој би централизација најопаснија била не само развјатку народности него и политичној слободи и самосталности државној. Политична свест неда си уопште командовати, а најмање у држави у којој станује више народа а државна власт теће у њих из средине само једног било силнијег било интелигентнијег народа. Ту ће у том народу поћи тежња, да оне друге однароди и својој народности привуче, и почем би муниципалија била влади на руди, то би се она тежња постигла, кад би сад био средњи век, а они народи несвесни и мекки; у Угарској се то никако недаје постићи, јер осам данашње цивилизације која има толико средстава, којима се развија народна и политична свест, народи су њени већ сада не само своени него и одважни борци за своју народну индивидуалност. Централизација ће у Угарској непрестано изазивати код осталих народа не само отпор према влади и надмоћном народу, дакле Мађарима, у њиховој тежњи за помађаривањем, него може развити и жељу, која би опасна била и самом опстанку државном, жељу, да се ти народи са осталим својим деловима у суседним државама споје. Тој појави биће најкривља садања угарска влада која је сваки законски предлог о уређењу муниципалија донела и саборска већина која га усваја.

Но и без обзира на разне народности, још је већма опасан тај предлог политичној слободи и самосталности државној. По себи се разуме, да ће политична слобода у муниципалијама бити куса, јер ће је министарство преко великих жупана држати у подлогу, али почем је и министарство тица са подсецим крилима, то је лако може трећи ко уволити, па ће у Угарској преко министарства и муниципалија владати утилав тога трећег, јер по-

вак на §. 10. I. B. 1865: алинеја в, да се имене овако

в, бесплатан стан где га има, или где га општина сагради; у општинама где више пароха има даваће општине и доде док парохиски дом несагради оное пароху који по §. 3. старешинство представља сразмерну накнаду станарине.

Др. Св. Милетић ставља подисправак к' исправку др. Милосављевића, да се после речи: у општинама где уметну речи: „у смислу редукције изведене.“

Др. Никола Максимовић ставља исправак: наредба §. 10. в. да се обустави до даљег наређења саборског.

Др. Ј. Суботића ставља исправак да се у првој алинеји I. B. §. 10. међу речи „парохија“ и „следећа је“ уметну речи: „по правилу.“

Пошто посланици Беговић, Милосављевић, и Милетић повукоше своје у 64-ој седници стављене исправке на §. 10., пређе се гласање у поменоме §. 10. I. B. 1864 и 1865 без измене задржати?

Са „да“ гласаше: Андрић, Влаховић, Григоријевић, Ђурђевић, Кукић, еп. Кенџељ, Мејић, Миликишић, Михајловић, Милутиновић, еп. Николајевић, парох Николајевић, Илић, Павловић Дион., Петровић Васа, Руварац, Ратковић, Стевановић прота, Стојановић, Соларић, Трбојевић прота, Чуповић. Свега 22 посланика.

Са „не“ гласаше: Беговић, Бошњак, Бранковић, Вујић, Груборовић, Грчић, Васа Ђурђевић, Димитријевић, Димић, Живковић прота, Јовић, Јорговић, Јован Јовановић парох, др. Касапиновић, Костић, Крагуљец, Лука, Максимовић, Милетић, Милосављевић, Мандић, Павловић Иса, др. Павловић, Стеван Поповић, Полат, Поповић Лука, Приљева, Рајачић, Сандић, Славнић, др. Стевановић, др. Суботић, Трбојевић Јован, Вечеринац. Свега 35 посланика.

Отсутни беше: Анђелић Герман, Велић, Груић еп., Ст. Ђурђевић судак, Ст. Ђурђевић трг., Дождић, Ерваћанин, Жакула, Јован Јовановић Змај, Крстић, Коларовић, Медаковић, Натосевић, Пајић, Пуљо, Ристић, Секулић, Цветић, Чарнојевић, Чокор. Свега 20 посланика. Њ. Преузв. прогласи да се већином гласова не прима §. 10. I. B. 1864—5 без измене.

Затим се пређе на гласање о испрацима др. Ј. Суботића, Крстића и др. Максимовића. Исправак др. Суботића прима се, а исправак Крстића и др. Максимовића не примају се.

Услед позива Њ. Преузв. на гласање о исправку др. Милосављевића са подисправком др. Св. Милетића, пређе се на предлог др. Милосављевића на гласање по имену.

Са „да“ гласаше: Беговић, Бошњак, Бранковић, Влаховић, Вујић, Груборовић, В. Ђурђевић, Петар Ђурђевић, Димитријевић, Димић, Живковић прота, Јовић, Јорговић, Јовановић Јован парох, Касапиновић, Костић, Крагуљец, Лука, Максимовић, Милетић, Милосављевић, Мандић, Медић, Миликишић, Михајловић, Илић, Павловић Иса, др. Павловић, Стеван В. Поповић, Полат, Поповић Лука, Приљева, Рајачић, Сандић, Славнић, др. Стевановић, прота Стевановић, Стојановић, Соларић. Свега 39 посланика.

Са „не“ гласаше: Кукић, Павловић, Дион., Павловић Јован, Руварац, Суботић, Трбојевић Јован. Свега 6 посланика.

Негласаше: Андрић, Григоријевић, Грчић, Дождић, Крстић, Кенџељ еп., Милутиновић, еп. Николајевић, парох Николајевић, Петровић Васа, Ратковић, Трбојевић прота, Чуповић, Вечеринац. Свега 14 посланика.

Отсутни беше: Арх. Анђелић, Велић, Груић еп., Ст. Ђурђевић судак, Ст. Ђурђевић трг., Ерваћанин, Жакула, Јов. Јовановић змај, Коларовић, Медаковић, Натосевић, Пајић, Пуљо, Ристић, Секулић, Цветић, Чарнојевић, Чокор. Свега 18 посланика. Њ. Преузвишеност прогласи да се исправак др. Милосављевића са подисправком др. Св. Милетића прима са 39 против 14 гласова.

Известилац ужег дотационог одбора др. Ј. Суботића чита §. 3. одб. предлога: „А 11. а и б измењује се овако: а) у архијерејској, у будимској, пакрачкој и горњо-карловачкој дијецези са 200 фор. а. вр. б) у бачкој, темишварској и вршачкој дијецези пак са 300 фор. а. вр. за сваку парохиску сесију.

Ова новчана накнада даје се у војеној крајини из крајинског провентног фонда.“

Др. Св. Милетић поднаша следећи исправак на §. 11. I. B.: из алинеје а) да изостане у будимској и по томе да гласи: „у архијерејској, пакрачкој и горњо-карловачкој дијецези са 200 фор. а. вр.; даље да гласи: „У будимској дијецези са 100 фор. а. вр.“

Бранковић подноси на §. 11. рескрипта од год. 1868. а §. 3. предлога одборског исправак: „да се на крају дода: а) у провинцијалу накнадује свака дотична општина доде, докле се са друге које стране непомира.“

Андрић ставља следећи исправак: „У будимској дијецези накнаду сесије од 200 ф. а.

вр. половину издају општине, а половину намирјује народни „фонд“.

После подуже дебате пређе се гласању и пошто је посланик Бранковић свој исправак повукао. Већином гласова буде предлог ужег одбора примљен са исправком посланика др. Св. Милетића.

Пошто на §. 12. I. B. кр. уредбе од 10. авг. 1868. нико није пријавио исправке, пређе се на саветовање о §. 13.

Др. Св. Милетић ставља следећи исправак: „Годишња плата свештеничка место бира и штоде одређује се у сталним класама разређеним свотама и по томе се парохиски и парохиска помоћништва увршћују у осам разреда, осим у дијецези будимској, пакрачкој и горњо-карловачкој код којих остаје досадања наредба.“

Класификација да гласи овако:

I.	кл. са 2500 и више душа са плат. 1100 ф.
II.	" " 2000—2500 " " 1000 ф.
III.	" " 1800—2000 " " 900 ф.
IV.	" " 1600—1800 " " 800 ф.
V.	" " 1400—1600 " " 700 ф.
VI.	" " 1100—1400 " " 600 ф.
VII.	" " 900—1100 " " 500 ф.
VIII.	" " 700—900 " " 400 ф.

Даље: место пунктирације: „за подмирење недостатака и т. д. да дође: „Солидарност у плаћању пароха у овој дијецези уведена престаје од почетка године 1871. и свака ће црквена општина своје парохе плаћати на један од начина, како се то и за остале дијецезе уреди. По томе ће се обалити разреда пароха на мањи и на најмањи разред, где општина није у стању црхоа по разреду означеном у списку саборске уредбе од 1865. год. и односно ц. кр. одписа од г. 1868. наплаћивати. Где се мањак и испод најмање плате показе а општина нити више плаћати, нити се другој асирати може, то ће епархијска црквена власт а ако међутим епархијске скуптице буде ова доставарни исказ стања општине и њене потребе за парохиско свештенство у прави народних фондова поднети, која ће сабору предлог о количини и начину погпоре поднети, и која ће одређену подпору путем епархијске црквене власти дотичној општини достављати а општина ће о одређењу подпоре свакогодишње управу народних фондова, исказ и рачун поднети. Напоследку у последњем заводу да извостану последње речи: „а незадовољној страни остаје привез на митрополитску апелаторију.“

Посланик Бранковић подноси следећи исправак на §. 10. I. B.: „Годишња плата свештеничка одређује се у сталним поклама одређеним свотама и по томе се парохиске осим дијецезе горњо-карловачке увршћују у VIII. класа илити разреда:“

За основ и кључ овога распореда узима се поглавито број душа тако, да у

I.	кл. са 2500—3000 душа са плат. 1200 ф.
II.	" " 2000—2500 " " 1100 "
III.	" " 1800—2000 " " 1000 "
IV.	" " 1600—1800 " " 800 "
V.	" " 1400—1600 " " 700 "
VI.	" " 1100—1400 " " 600 "
VII.	" " 900—1100 " " 500 "
VIII.	" " 700—900 " " 400 "

у горњо-карловачкој дијецези“ и т. д. као у рескрипту.

В. Ђурђевић ставља следећи исправак на §. 13. рескр. од 10. авг. 1868. после треће алинеје пред четвртог да дође:

У дијецези пакрачкој с обзиром на тамошње особите околности, разређују се класе свештеничке плате овако:

I. разред 900 ф., II. разр. 700 ф., III. разр. 600 ф., IV. разр. 500 ф., V. разр. 400 ф., VI. 300 ф.“

Ст. В. Поповић ставља следећи исправак на §. 13. I. B.: „Општинама испод 700 душа, које се неби могле асирати, даваће се у потпору намуре парохиске дотичне исказана потребна свота, као предујам из народних фондова, који ће се фондима вратити из разреда на све православне душе у опсегу срп. патријаршије.“

Ђ. Милосављевић подноси следећи исправак на §. 13. I. разред долази на 2000 и више душа с платом од 1000 ф.

II. разред долази на 1600 до 2000 душа 800 фр итд.

Ђорђе Димитријевић ставља следећи исправак на §. 13.: Парохиске увршћују се у 5 класа: I. кл. од 1600 душа са платом од 800 ф.; II. кл. од 1400—1600 душа 700 ф.; III. кл. од 1100—1400 д. 600 ф.; IV. кл. 900—1100 д. 500 ф.; V. кл. 700—900 душа 400 фр.

Божићар Вујић ставља исправак на §. 13. „да у I. разред од 1800—3000 душа дође плата 1200 ф. у II. разред од 1600—1800 душа са 800 ф. и т. д. по смислу рескрипта.“

Равањо Кукић ставља исправак на §. 13. у алинејама тичућим се горњо-карловачке дијецезе после цифре 400 ф. да се стави: сваког системизираниг капелана годишња плата јест 300 фр.

Н. Славнић ставља следећи исправак на §. 13. „да се загребачка општина из сваког

разреда искључи и слободно јој право се да, са својим парохом годишњу плаћу уговарати и одређивати. После подуже дебате Њ. Преузв. стави пре свега на гласање питање, хоће ли се парохиске у шест или у осам разреда уврстити. Већином гласова усвојено буде осам разреда.

Затим се пређе на гласање о плати појединих разреда и пошто већином са 29 против 24 гласа усвоји плату пароха првог разреда са 1100 фр. приме се плате по размеру у исправку посланика Милетића одређеном.

Известилац др. Суботића предлаже да се изађе одбор који би се још данас имао саветовати, да ли да се одржи солидарност у дијецези горњо-карловачкој, и да ли да се простре на дијецезу пакрачку. Предлог овај прима се и буду за одборнике одређени претов. епископ пакрачки и горњо-карловачки, известилац ужег дотационог одбора др. Суботића, др. Милетић и сви посланици из горњо-карловачке и пакрачке дијецезе.

Њ. преузв. заказује вдућу седницу за 14. јул. у 9 сахата пре подне и тиме затвори седницу у 2 сахата после подне.

ПРЕДЛОГ

Александра Сандића о гимназији вел. бечкеречкој.

Пошто је гимназији вел. бечкеречкој, као што је подисаноме знано, Србин темељ ударио; пошто је гимназија та подигнута и издржава се приходима од окулених прилога, и то поглавито од житеља вел. бечкеречана;

пошто у В. Бечкереку Срби су у знатној већини према свим осталим становницима;

пошто је при оснивању исте гимназије уговорено: да половина професора буду Срби, друга половина римокатолици, а једни и други из световног реда; и

пошто је иста гимназија данас искључиво римокатоличког карактера, и учевни језик мађарски; и калуђери пијаристе учитељи:

то подисани слободан је и предлаже:

нека високи срп. народни сабор представком умолу се у Њ. Величанства, да се гимназија вел. бечкеречка — у случају, ако се не укине и не подели сразмерно према основним прилозима — призна и прогласи за општинску; српски језик да буде равноправно учевни као и мађарски; да се по томе наставе и управа гимназијска одузме од реда пијаристког и преда право патроната политичкој варошкој општини, односно, да се реши саборска представка од год. 1865. и резултат поднесе срп. народ. сабору.

Међутим, да се од вел. бечкеречке политичке општине изишту дотична акта, било у оригиналу, било у препису, зарад састављања горње представке.*)

У Срем. Карловци 13. јула 1870. Александар Сандић, замен. посланства вел. бечкеречког.

Говор Николе Беговића

проте горњо-карловачког и посланика српскога народа у службеној пуковније, држан у јавној сједници српскога нар. сабора дана 18. јуна 1870. год. у Карловцима,

у ствари Комоговине. (Свршетак).

Дозвам сад да уз оваково расположење своје изречем се за предлог одборов. Г. изјестилац одбора лепо је разложио проробе и жеље обшине комоговинске. Они се позивају на своје аутономно право, да могу себи бирати пароха, те су показали да разумију бити великодушни, човекољубиви, па и благодарни према своме покојном пароху Васи Бузачићу, старајући се на име за његову остарелу и инокосну удовицу, која нема куће ни кућишта. Исто тако доказаше наша браћа на Комоговини, да уму разликовати врлине и код свештеника, као што видимо да су се сложили око младега свјештеника г. Јове Драгишића.

Сл. саборе! Мени је сасвим по вољи, да г. епископ пристаје на предлог одборски, по коме има парохиска комоговинска остати самостална; јер тко познаје онај предлог и његове теготе, које још већма огешчава плаовита Суља-вода разливајући се често; тко знаде како је далеко Ловча, Пастуша и друга села, велим: тко познаје то, па и стање народа онога у данашњим околностима његовим са политичке стране: тај, господо моја, мора бити за предлог одборски, нити се може Комоговина са Боројевањом парохиском у једну парохиску стопити. Ја то кажем, а нећу да узем на знање оно, као да је парох Скадарна омражен или „мрзак“ комоговљанима. Кад се борба отвори међу двије странке, онда се и ситнице потежу.

Него имам ја много замашнију дужност, а та јесте: да одбијем од онога честитог народа сва потварања, која се врзу по дотичним актима, која сам ја код одбора овђе чуо и

*) Предлог овај подисан је од 16. саборских посланика.

видио. Па немогу ни г. епископу крај дубокога мога поштовања допустити, како изводи мало пре изрвати се: „да је тај народ непокоран (ренатент) — да је ту фракција једна и та фракција буну народ — да су ти људи тражили утјехе код страного епископа — и у страниј вјери — да су оклони на буну“ — то па и оно; да је, чини ми се, милитару предавано да измири опасност у којој та прети од комоговљана миру у земљи“, жалим предубоко, да је тако онај бједни народ под нож туран, и — црква наша постада играчком некаквиј ситуација.

Ја се морам управо чудити код таквије прекора, да та црква у Комоговини није канонијски затворена била. Ми знамо гг., да сваки епископ има право непокорну и бунтовну цркву судом затворити. Али се ја нећу чудити, што тако није било на Комоговини; јер обшина та није од полама, него од муке своје тако поступила и своју цркву затворила. Ја држим тврдо, е је просвештени г. епископ дојота о народу своме тако и представљао, те је Комоговљане добри владика поштество. Него очемерени извјештаји од стране г. проте Кукића и пароха Скадарке као и од неспретније комисија даваху повода, да се је препишка са царским властима настављала и очемерила. Ево гг. писма, само да кажем, једнога у актима, из кога се види како је г. прота немилдице заповедао, а конвизторија одобрила, да се капелан Драгишић о мјеста за осам дана има побрати из Комоговине — од своје куће и сиротиње а у очи зиме! па одлазити у далеки Рујевац. Но и то још није све. Пише прота да и ту није сигуран, јер је у Рујевацу отац Драгишић, па ће отац сину допустити, да може долазити у Комоговину, и — људе баш бунити. Дакле сигурности ради бира прото 1 дину, па ту да се тај бајати опасни свјештеник сургунише. Али кад памет надође, прсијети се прото, да је Глина Комоговине за цео један сахат ближе од Рујеваца. — Тако гласи то писмо, и кад би опоредио ту грозну жестину тона са благосћу царске власти, то морам казати, да би заната крв потекла и вјешала се опет поновљана била на Комоговини, само да су и бајонети још у жестокој руди били. Овај пут су дојота улоге измењене биле у тој тајанственој драми т. ј. освјештани атакују правослађе, а неосвјештани га заштићавају!!

На посе пак имам част честитати г. епископу, да се није испунило овога пута у Комоговини од чега смо сви страдали, а то је пропаст правослађа. Комоговљани су дојота поштени људи, добри Србљи. Овђе је вјера тврђа од камења. Нека се престане само равнати црквом по „ситуацијама“, па ће обшине наше радо послушати и покоровати се. Али сила није народу мила!

Да престанем сад већ, то се поново изјављујем за предлог одборски, наравски уз моја два исправка. Један гласи овако: неискључујући свештеника Јову Драгишића, а други је: да се и школа отвори. Ја сам разабрао из једнога писма у актима, да је српска школа овђе затворена. То је у позније време било, незнам узрока казати; али је заната против воље обшине догодило се, што је неоправдано у томе случају!

Ја препоручам сл. сабору ову важну цркву и обшину српску још један пут, да се црква и школа по жеци отвори и тако ми спада са срца претешки камен, а народ ће српски судати и осудити свакога по његовим делима!

ДОПИСИ

П.... — к. У КАРЛОВЦИМА 14. јула. (Са срп. саб.) Данас је при оверовљењу записника десно се један привоз, који се и пре чење деплавао са Сандићем, јер он као што је познат као „ситуационисегер“ и „популаритетс-карактер“ тако и овде при оверовљењу записника, хтеде у силу бога, да његов предлог гледе гимназије бечкеречке, сав готово у записник уђе, но кад и сам призна пред сабором, да га није добро написао и да га је хтео доцније поправити, ућуткају га тиме, што решише, да записник остаје као што је.

За овим дође стари наш познати доминиканер Кенџељец, те изрази своју жељу, да она молба његовога вршачкога проте, који је као његов сензал познат, и који са више другова а већином крстополатача ниште, да „владика у Вршцу остане“, да се као од стране општине уведу, но кад га обавестише, да су тамо крстополатачи и да се не може другичије увести, — стана по свом старом обичају гуњаћи, да се смеј у сабору породно — а записник реши сабор да остане као што је.

Ову су молбеницу Кенџељчеви сензали овако купили, зашлци шороу код прости људи питајући: „Хоћеш ли да имамо владика у Вршцу?“ „Хоћу!“ те меташе крстове, али нема ко је имена подписатељ, дакле ту је ваљда онако од ока било. Сирома Кенџељец, та ако је владика за Вршац, то не мора баш он бити.

Затим дођоше поднесци на ред. Између о-

